

Birleşmiş Milletler (BM)'in Uluslararası Sorunları Önleyebilme Yeteneği

Preventives Ability of the United Nation (UN) about International Problems

Fikret BİRDİŞLİ*

Özet

Uluslararası sistemde çatışmalar kadar barışı sağlama çabaları da eskidir. Özellikle teknolojinin katkısıyla yaygın bir savaşın yıkıcılığı bu düşüncüyü daha da kuvvetlendirmiştir. Bu nedenle uluslararası alanda Milletler Cemiyeti (MC) ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi kolektif örgütlenmelere gidilmiştir. Kuruluşundan günümüze kadar geçen zamana rağmen BM hala, uluslararası sorunları önleyebilme yeteneğini sorgulayan tartışmaların merkezindedir. Bu bağlamda, bu makalede BM'in uluslararası alanda çıkan sosyal, ekonomik, politik ve askeri sorunları ne ölçüde önleyebildiği ya da çözebildiği fonksiyonel açıdan incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Birleşmiş Milletler (BM), uluslararası örgütler, uluslararası sorunlar

Abstract

Peacekeeping efforts are also as old as confliction in the international system. Especially destructiveness of a widespread war because of the contribution of technology is strength this idea. So some collective organization has been made in this frame like League of Nations (LN) and United Nations (UN). Despite elapsed time between, UN is in the center of the arguments which about interrogate its preventive ability about international problems already. In this essay, institutional and functional ability of the UN is scrutinized and tried to positioning in the international system.

Key Words: United Nation (UN), international organizations, international problems

1. Giriş

Uluslararası Sistemde çatışmalar kadar barışı sağlama çabaları da eskidir. Özellikle teknolojinin katkısıyla yaygın bir savaşın yıkıcılığı bu düşüncüyü daha da kuvvetlendirmiştir. Bu nedenle Aristo'nun iddiasının aksine artık savaşlar bir mülk edinme yolu olmaktan çıkmış ve küresel barışı sağlama çabaları daha fazla önem kazanmıştır. Bu bağlamda ilk kolektif örgüt olan ve Birinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Milletler Cemiyeti (MC), İkinci Dünya Savaşının çıkmasıyla başarısız bir deneme olarak tarihe gömülürken küresel barış ümidini yok edememiştir (Hardt,2002,s.130). İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Birleşmiş Milletler (BM) ise, kimilerine göre egemen devletlerin ürettiği anarşinin üstesinden gelmenin tek aracı, kimilerine göre ekonomik ve toplumsal ilişkilerin küreselleşmesine uygun düşecek bir yapılanmadır (Hardt ve Negri,2008,s.31). Bu konuda yapılan birçok farklı yaklaşım ve eleştiriye karşın BM üstesinden gelmesi gittikçe güçleşen küresel sorunları çözmek için bir fırsat olma özelliğini hala korumaktadır (Hayashi,2000,s.24).

Sebepleri ve sonuçları her ne olursa olsun dünyanın en büyük ve kapsamlı örgütlenmesi olarak Birleşmiş Milletler yaklaşık altmış yıldır varlığını sürdürmektedir. Fakat bu uluslararası tüzel sistemin eşit güçte olmayan devletlerin arasındaki çatışmaları ne kadar önleyebildiği, ayrıca *tüzel açıdan eşit rütbelileri bir araya getirerek tikel devletlerin üzerinde evrensel bir topluluk* (Hardt ve Negri,2008,s.30) fikrini ayakta tutacak bir "Hak" nosyonunu taşıyıp taşımadığı ise şüphelidir.

Bu bağlamda bu makalede yaygın bir küresel barışın son umudu olarak sunulan BM'in kendinden beklenenleri ne kadar karşıladığı ya da karşılayabildiği sorgulanmaktadır. Bunun için öncelikle BM'in kuruluş öyküsü ve örgütsel yapısı incelenerek, nicel olarak sorun çözme potansiyeli ortaya konmaya çalışılmış, ardından somut veriler kullanılarak örgüt amaçlarıyla elde edilen sonuçların ne kadar uyduğu sorgulanmıştır.

Araştırmada tarihsel ve betimsel yöntem kullanılarak bulgular saptanmış ve elde edilen bulgular niteliksel çözümleme tekniğiyle işlenmiştir. Sonuçta ise konunun genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

* İnönü Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, fikret.birdisli@mailcity.com

2. Uluslararası Sistem ve Uluslararası Sistem İçinde Birleşmiş Milletler (BM)

Genel anlamda organize biçimde bir araya gelmiş ve karşılıklı ilişkiler içinde olan kümelenmelere sistem denir. Bu tanımlama doğrultusunda sistemin göze çarpan en önemli iki özelliği kolektif olması ve organize olması yani belirli kurallar çerçevesinde işlemesidir. Bu bağlamda “Uluslararası Sistem”i tanımlamak için karşılıklı ilişkiler içinde olan aktörlerin bulunması ve bunların belirli kurallara bağlı olarak bu ilişkilerini sürdürmeleri yani bir anlamda organize olmaları gerekmektedir. Bu organizasyonlar daha üst ve daha alt yapıları barındıran hiyerarşik ya da etkileşimli bir yapıya sahip olabileceği gibi coğrafik veya fonksiyonel ayrımları da içerebilir (Arı,2004,s.515).

Uluslararası Sistemin en önemli aktörleri devletlerdir (Bal,2006,s.26). Uluslararası düzlemde devletler, biçimsel olarak hâkim siyasi birimlerle eşit olarak karşı karşıya dururlar. Bu nedenle Carl Schmitt’e göre uluslararası sistemde doğal bir gerçeklik olarak tek everenlilik değil çok everenlilik egemendir (Schmitt’ten aktaran, İnce,2004,s.87) ve bu nedenle Davutoğlu’na (2002,s.9) göre de uluslararası sistem dinamik bir yapıya sahiptir. Bu dinamizmin bir sonucu olarak günümüzde uluslararası sisteme hükümetlerarası örgütler ve hükümet dışı örgütlerde katılmıştır.

Ulusal çıkarlar ise ihtiyaçlar ve hedefler doğrultusunda açıklanmaya çalışılmakta ve uluslararası ilişkilerde bir eylem aracı olarak ülkelerin davranışlarını tanımlamaktadır (Baharççek,1998,s.1555).

Günümüzde uluslararası sistemin en önemli aktörlerinden biri uluslararası bir örgüt olan BM’dir (Çalış ve Kan,2006,s.49). Bu bağlamda bu küresel örgütün dünya konjonktüründe etkinliğini anlamak için tarihsel süreç içinde gelişimi incelenerek günümüzdeki uygulamaları ve etkinliği gözlemlenmelidir.

2.1. Birleşmiş Milletler (BM)’in Kuruluş Tarihi

Birleşmiş Milletleri anlamak için Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarını sebep ve sonuçlarıyla birlikte kavramak çok önemlidir. İnsanlık tarihinin en korkunç çatışması olarak nitelenen İkinci Dünya Savaşı aynı zamanda BM gibi uluslararası barışı korumaya yönelik bir örgütün doğuşunu içinde barındırmıştır.

Gelişen teknoloji nedeniyle savaşın yıkıcı sonuçları, uluslararası alanda savaşın uygun bir dış politika aracı olmadığı fikrini uyandırmıştır. Bu nedenle Birinci Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru kurumsallaşmış küresel bir örgütlenmeye olan ihtiyaç artmış ve Amerika (ABD) Başkanı Woodrow Wilson tarafından 1919’daki Paris Konferansı sırasında Milletler Cemiyetinin sözleşmesi (misak’ı) açıklanmıştır. Fakat konferansta kabul edilen bu bildirgenin Amerikan Senatosu tarafından onaylanmaması ve Birinci Dünya Savaşı sona erdiren barış anlaşmalarının ilk yirmi altı maddesinin aynı zamanda cemiyet misakını oluşturan maddelerden olması cemiyetin bir “Galip Devletler” örgütü görüntüsünü vermesine neden olmuş ve buna bağlı olarak Milletler Cemiyeti daha doğarken prestij kaybına uğramıştır (Çalış ve Kan,2006,s.37).

Birinci Dünya Savaşının sonuçları galip ve mağlup devletlerde önemli sosyoekonomik sonuçlar doğurmuştur. Özellikle Almanya ve Rusya’nın konumu İkinci Dünya Savaşının hem iktisadi hem de ideolojik niteliklerle dolu daha önce örneği görülmeyen büyük bir yıkım projesi haline gelmesine neden olmuştur (Langlois ve diğerleri, 2003,s.240). Bu nedenle daha savaş sona ermeden savaş sonrası dünyada barışı ve güvenliği yeniden tesis etmek için 14 Ağustos 1941 yılında ABD Başkanı Franklin Roosevelt ve İngiltere Başbakanı Wilson Churchill tarafından uluslararası işbirliğini öneren ilkeler önerilmiştir. Daha sonra Atlantik Şartı olarak anılan bu belgeye Mihver Ülkelere karşı savaşmakta olan 26 ülke tarafından “Birleşmiş Milletler Bildirgesi” ile destek verilmiştir (Armaoğlu,2005,s.382).

Sonraları, 30 Ekim 1943’de Moskova’da imzalanan bir bildirge ile SSCB, İngiltere, ABD ve Çin hükümetleri tarafından uluslararası barışın korunması amacıyla küresel bir örgütün kurulması için çağrıda bulunulmuştur. 25 Nisan 1945’de ise aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 52 ülkenin temsilcileri San Francisco’da bir araya gelerek 111 maddeden oluşan anlaşmayı onaylamışlardır (Özgöker,2006,s.16).

BM Tüzüğüne göre örgüt, barış ve uluslararası güvenliğin sağlanmasının ötesinde temel İnsan hakları, cinsiyet eşitliği ve bütün halkların ekonomik ve sosyal refahını temin etmek gibi çok geniş amaçları yükümlenmiş ve Milletler Cemiyetinden farklı olarak kararların yaptırım gücünü artıracak sosyo-ekonomik ve askeri tedbirlerle desteklenmiştir (Mgboji,2006,s.860).

2.2. Birleşmiş Milletler (BM)'in Organları

Birleşmiş Milletler (BM)'in temel organları Genel Sekreterlik, Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey ve Uluslararası Adalet Divanıdır. Bunların görev ve açılımları ise şu şekildedir.

2.2.1. Genel Sekreterlik

Genel Sekreterlik, Birleşmiş Milletlerin öbür organlarının çalışmaları için gerekli ortam ve koşulları sağlayan üst düzey bir koordinasyon birimidir. BM Genel Kurulu tarafından ortaya konan program ve politikaları uygular. Uluslararası barış ve güvenliği bozucu olaylar konusunda raporlar hazırlayıp Güvenlik Konseyi'ne sunmak da Genel Sekreterliğin görevleri arasındadır.

2.2.2. Genel Kurul

Genel Kurul üye devletlerden oluşur. Her üyenin genel kuruldaki temsilcisi beş kişiden çok olmaz ve Genel Kurul'da her üyenin bir oy hakkı bulunmaktadır. Görevleri ise şunlardır (UN,1992,s.8):

a)Uluslararası alanda barışı ve güvenliği korumaya yönelik kararlar alır, tavsiyelerde bulunur. Silahlanmanın kontrol altına alınması ya da silahsızlanma ile ilgili prensipler geliştirir.

b) BM sözleşmesinin içerdiği konularda tavsiye kararları alır ya da ilgili organlarını harekete geçirir.

c) Uluslararası alanda politik işbirliğini geliştirecek çalışmaları başlatır. Uluslararası kanunların kodifikasyon ve geliştirilmesini sağlar. İnsan hakları ve temel özgürlükleri geliştirmek için ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim ve sağlıkla ilgili sahalarda uluslararası işbirliğini sağlar.

d) Güvenlik Konseyinin ve diğer BM organlarının hazırlamış olduğu raporları ve BM teşkilatının bütçesini görüşerek onaylar.

e) BM organlarının geçici üyelerini ve güvenlik konseyinin önerileri doğrultusunda genel sekreteri seçer ve atar.

2.2.3. Güvenlik Konseyi

Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler (BM)'in icra organıdır. BM Anlaşmasının 24'üncü maddesine göre uluslararası alanda barış ve güvenliğin sağlanması sorumluluğu öncelikle BM Güvenlik Konseyine verilmiştir ve aynı maddenin hükmüne göre bu kararlar tüm üyeler için bağlayıcıdır (Paine,1997).

Güvenlik Konseyi 15 üyeden oluşmaktadır ve bunlardan beşi daimi, kalan on üye ise geçici üyelerdir. Daimi üyeler ABD, İngiltere, Fransa, Rusya Federasyonu ve Çin den oluşur. Bu beş daimi üyenin konseyin kararların veto etme hakkı bulunmaktadır.

Güvenlik Konseyinin geçici üyeleri bölgesel dengeler dikkate alınarak genel kurul tarafından iki yıl süre ile seçilir. Güvenlik Konseyi özel ve resmi bir gündemle toplanabilir ve toplantılar ABD-Newyork'ta ki BM binasında gerçekleştirilir. BM Genel Sekreterliği için adayları ve Adalet Divanına atanacak hâkimleri Güvenlik Konseyi belirler ve Genel Kurula tavsiye eder.

BM Barış gücünün oluşturulmasına Genel Kurulda karar verilir birliklerin kurulması ve sevk edilmesi ise güvenlik konseyinin sorumluluğundadır. Genelde bu kuvvet hafif teçhiz edilir ve diğer askerlerle karıştırılmaması için ayırt edici giysi ve gereç kullanırlar. İstihdam edilen bu personelin sayısı 1990'ların ortalarında 70.00'i bulmuştur (Çizelge 1).

BM Barış Gücü sadece askerlerden oluşmaz ayrıca sivil polisler, seçim gözlemcileri, sabit ve geçici uzmanlar ve sivil yöneticileri de içerir (Sarooshi,1999).

Çizelge 1. 1947-2007 Tarihleri Arasında BM’de Barış Gücü

Size of UN Peacekeeping Forces: 1947-2007							
1947	30	1963	12,600	1979	13,300	1995	68,900
1948	600	1964	13,000	1980	13,000	1996	29,100
1949	700	1965	13,000	1981	12,500	1997	25,000
1950	700	1966	13,000	1982	12,500	1998	14,600
1951	700	1967	13,000	1983	12,500	1999	18,500
1952	700	1968	6,900	1984	12,500	2000	38,500
1953	700	1969	7,200	1985	12,500	2001	47,800
1954	700	1970	7,200	1986	12,500	2002	46,800
1955	700	1971	7,200	1987	12,500	2003	45,800
1956	700	1972	7,200	1988	13,000	2004	64,700
1957	6,800	1973	9,800	1989	17,900	2005	70,100
1958	7,200	1974	11,100	1990	13,700	2006	82,100
1959	6,800	1975	11,300	1991	15,300	2007	84,300
1960	26,200	1976	11,500	1992	52,200		
1961	22,500	1977	11,500	1993	78,800		
1962	26,500	1978	16,700	1994	78,100		

Kaynak: (Global Policy,2008)

Güvenlik Konseyine bağlı alt komiteler vardır. Bunların bir kısmı daimi komiteler bir kısmı ise “Ad-Hoc” yani belirli bir sorunu çözmek için kurulmuş özel komitelerdir. Daimi komiteler:

- Barışı koruma komisyonu.
- Yaptırım komitesi.
- Antiterör komitesi.
- Tazminat komitesi.
- Silahlı çatışmalar ve çocuklar üzerine komite.
- Dokümantasyon çalışma gurubudur.

Ad-Hoc komiteler ise(Pomper,2007), (Ertuğrul,2007):

- 1540 Komitesi.
- Eski Yugoslavya Uluslararası Suçlar komitesi
- Rwanda Uluslararası Suçlar komitesi dir.

2.2.4. Ekonomik ve Sosyal Konsey

54 üyeden oluşan bu konsey, Birleşmiş Milletlerin (BM)’in ekonomik ve sosyal sorunlarla mücadele edebilmesi amacıyla kurulan bir organdır. Ekonomik ve Sosyal Konsey herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklere etkin bir şekilde saygı göstermesini sağlamak üzere tavsiyelerde bulunabilir. Yetkisine giren konulara ilişkin olarak, Genel Kurula sunulmak üzere antlaşma tasarıları hazırlayabilir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey görevini daha etkin yapabilmek amacıyla kendi gözetimi altında çalışacak komisyon ve komiteler kurmuştur.

2.2.5. Uluslararası Adalet Divanı

Uluslararası Adalet Divanı, Birleşmiş Milletlerin yargı organıdır. Ülkeler, istedikleri davayı Adalet Divanı'na götürebilirler. Divan 15 yargıçtan oluşur. Yargıçlar, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nce seçilirler, görev süreleri ise dokuz yıldır. Divanda bir devletten iki yargıç bulunamaz. Uluslararası Adalet Divanı, Hollanda'nın bir kenti olan Lahey'de dir.

3. Uluslararası Sorunlar Karşısında BM

Uluslararası ilişkilerde “sorun” kavramı son derece görecelidir. Bu nedenle genel kabul gören tek bir tipoloji geliştirilememiştir. İncelenen konu ve yaklaşıma göre uluslararası sorunları sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflandırmalar genellikle ya uluslararası ilişkileri teorik olarak tanımlamakta kullanılan *epistemolojik ayırım* (Arı,2004,s.21), ya politik sorunları açıklamakta kullanılan *jeopolitik ayırım* (Sönmezoğlu,2005,s.81) ya da uluslararası toplumun organize olarak çözüme çabası gösterdiği sorunları içeren *fonksiyonel ayırım* şeklinde gerçekleşmektedir. Biz bu çalışmamızda küresel bir örgüt olarak “BM’in Uluslararası Sorunları Çözme Yeteneği” ni incelediğimizden fonksiyonel ayırımı kendimize temel alacağız. Bu bağlamda uluslararası sorunları şöyle sıralayabiliriz:

- a. Politik sorunlar
- b. Askeri ya da güvenlikle ilgili sorunlar
- c. Ekonomik sorunlar
- d. Ekolojik sorunlar
- e. Sağlıkla ilgili sorunlar
- f. İnsan hak ve özgürlükleri ile ilgili sorunlar

Sayılan bu sorunlar her ne kadar geliştirilen tipoloji gereği ayrı ayrı sıralanmışsa da küreselleşmenin neden olduğu etkileşim ve entegrasyon nedeni ile çoğunlukla iç içe geçmektedir (Hobsbawm,2005,s.63). Bu sorunların BM’in ilgi alanına girmesi içinse problemin uluslararası barışı ve düzeni tehdit eden boyutlara ulaşması ya da eğilimi göstermesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda BM’in uluslararası sorunları çözmedeki rolü, BM organları tek tek ele alınarak incelenmektedir.

3.1. Uluslararası Sorunları Çözmede Genel Sekreterliğin Rolü

BM’in kurulduğu ilk yıllardan itibaren Genel Sekreterliğin uluslararası barışın sağlanması ve sorunların çözüm noktasında önemli etkinliği olduğu görülmektedir. BM sözleşmesinin 99’ncü maddesine göre Genel Sekreterliğin başlıca sorumluluğu ortaya çıkan ve çıkmak üzere olan durumlara Genel Kurulun dikkatini çekmektir. Bu önleyici diploması’nın önemli bir kısmını güç çözümler içeren sorunların daha ilk aşamalarında bir güven inşası ve bilgilerin paylaşılması oluşturmaktadır (Annan,2006).

Genel olarak uluslararası sorunların çözümünde Genel Sekreterliğin yüklendiği rolü üç bölüme ayırmak mümkündür. Birincisi, bir sorun karşısında ihtiyaç duyulan güvenin inşası için gerekli doğru bilgilerin elde edilmesi. Bu bağlamda Genel Sekreterliğin önleyici diploması konusunda önemli bir ağırlığı olduğu görülebilir. Yapılması gereken ilk iş, gerekli yüksek düzeyde elçi ve arabulucuların atanması ve ihtiyaç duyulan bölgesel irtibat noktalarının oluşturulmasıdır. İkinci olarak Genel Sekreterlik nezdinde BM’in organlarının harekete geçirilmesi, üçüncü olarak ise uluslararası sorunların çözümünde BM’in etkinliğini artırmak için sahip olunan yapılanma ve kaynakların geliştirilmesini sağlamaktır (Secretary General, 2001,s.15)

Doğru bilgilerin elde edilmesi, çatışmanın ya da sorunun temel nedenini anlamak için gerekli olan önemli bir aşamadır. Doğru teşhis BM’in ve üye devletlerin doğru girişimleri başlatması ve çözüm önerileri geliştirebilmesi için de zorunludur.

Bugün BM sahip olduğu kaynaklar ve örgütlenme ile birlikte uluslararası sorunlarda önemli etkinliğe ulaşabilecek küresel bir örgüttür. Fakat bu kaynakların harekete geçirilmesi üye devletlerin ve özellikle veto hakkı bulunan beş daimi temsilcinin yapıcı ve istekli tutumlarıyla ve BM örgütünü sevk eden genel sekreterin liderlik özellikleriyle yakından ilişkilidir (Safty,1999,s.6)

3.2. Uluslararası Sorunları Çözmede Genel Kurulun Rolü

Genel Kurul BM’de tüm üyelerin temsil edildiği en geniş katılımlı bir meclistir. Uluslararası anlaşmazlık ve uyuşmazlıkların çözümü konusunda Güvenlik Konseyi temel organ olmakla birlikte, Genel Kurul da diğer organların yetki alanlarına giren herhangi bir konuyu görüşebilir. Fakat Genel Kurulun özellikle uluslararası barışı ve güvenliği tehlikeye düşüren bir konuda toplanarak karar alabilmesi için ya Güvenlik Konseyinin çağrısı ya da örgüte üye olan devletlerin nispi çoğunluğu gerekmektedir. Anlaşmanın 35’inci maddesine göre bu çağrıyı çoğunluğun desteğini alan herhangi bir üye devlette gerçekleştirebilir.

BM Genel Kurulu yılda bir kez olağan toplanır. Özel bir gündemle ya da olağan olarak toplandığında Genel Kurulun aldığı kararlar tavsiye niteliğindedir. Bu nedenle uluslararası alanda ortaya çıkan herhangi bir soruna BM Genel Kurulu aktif olarak müdahale edemez.

Bu bağlamda Genel Kurulun uluslararası sorunlar konusunda öncelikle önleyici diplomasi görevini yüklediğini söylemek daha doğru olur (UN, 1992,s.10). Ayrıca genel kurulun kendisine bağlı birimlerden aldığı sürekli raporlar doğrultusunda uluslararası alanda bir barış kültürü oluşturmak çabası içinde olduğu görülebilir.

BM sisteminde uluslararası politik, askeri ve güvenlikle ilgili sorunlarda genel inisiyatif ve kuvvet kullanma yetkisi Güvenlik Konseyinde olmakla birlikte sürekli üyelerden birinin olumsuz oy kullanması nedeniyle karşılaşılabilecek tikanlıkları aşmak amacıyla ABD, 3 Kasım 1950'de "Barış İçin Birlik" kararını ortaya atarak kabul edilmesini sağlamıştır. Bu karar göre Güvenlik Konseyinin sürekli üyeleri arasında görüş birliği olmaması durumunda uluslararası barışın ve güvenliğin tehlikeye girdiği durumlarda kuvvet kullanımını da içermek üzere Genel Kurula tavsiye kararı alabilme yetkisi tanınmıştır (Bozkurt,2003,s.50). Bu karardan sonra Genel Kurul 1 Şubat 1951 tarih ve 498 sayılı kararıyla Çin Halk Cumhuriyetinin Kuzey Kore'yi destekleyerek Güney Kore'ye karşı silahlı saldırıda bulunduğu, saptamasını yapmış ve sürekli veto nedeniyle Güvenlik Konseyinin görevini yapamamasını gerekçe göstererek, "Barış için birlik" kararı çerçevesinde saldırının bertaraf edilmesi amacıyla üye devletlere askeri güçlerini BM komutasına vermeleri çağrısında bulunmuştur. Onu izleyen 18 Mayıs 1951 tarih ve 500 sayılı karar ile de Genel Kurul ambargo uygulanması tavsiyesinde bulunmuştur.

Bu gelişmelere bağlı olarak Güvenlik Konseyinin veto nedeniyle temel görevlerini yerine getiremediğini gören pek çok devlet sorunların çözümü için Genel Kurula başvuruya başlamıştır. Bu nedenle de gerekli olan araştırmaların yapılarak Genel Kurulun bilgilendirilmesi amacıyla geçici komiteler kurulmaya başlanmıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda Genel Kurulun saldırganlığa karşı daha etkin rol alabileceği beklentisi oluşmasına rağmen uygulamada bu gerçekleşmemiştir. Çünkü 1951'den günümüze kadar Genel Kurul bir daha hiçbir zaman müşterek kuvvet kullanımı konusunda tavsiye kararı almamıştır (Bozkurt,2003,s.50). Bu nedenle de Genel Kurul bu aşamada uluslararası sorunların aktif çözümünde Güvenlik Konseyine alternatif olarak düşünülemez.

BM Güvenlik Konseyi çoğunlukla BM üyesi olmayan ülkelerdeki potansiyel sorunlarla baş etmeye çalışmakta ve bu konuda oldukça önemli tecrübeler edinmektedir. Genel Kurul Başkanı, Güvenlik Konseyinin bu kazanımlarından yararlanmak amacıyla aylık olarak Güvenlik Konseyi başkanıyla bir araya gelmekte ve görüş alışverişinde bulunmaktadır.

Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında öncelikli rolün Güvenlik Konseyinde olmasına karşın ekonomik ve sosyal alanda uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve sorunların çözülmesi konusunda Genel Kurul daha belirleyici konumdadır (Mengiler,2005,s.231). Anlaşmanın 13'ncü maddesine göre Genel Kurul ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda, eğitim ve sağlık alanlarında uluslararası işbirliğini geliştirmek ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan hakları ile temel özgürlüklerden yararlanmasını kolaylaştırmak için araştırmalar yapılmasına önyak olur ve bu amaçla tavsiyelerde bulunur. Güvenlik amaçlı olan bir örgütün bu şekilde ekonomik ve sosyal konularda yetkilendirilmesi yalnızca barışın korunması değil aynı zamanda barışın temellerinin güçlendirilmesi amacına yöneliktir.

Ayrıca Genel Kurul uluslararası hukukun geliştirilmesi ve kodifikasyona ilişkin çalışmaların yapılması konularında da tavsiye kararları almakla yetkili kılınmıştır.

BM Anlaşmasından anlaşılacağı üzere Genel Kurulun aldığı kararlar tavsiye niteliğinde olup herhangi bir yaptırım gücü ve devletler için bağlayıcılığı yoktur. Fakat BM'e üye devletlerin sayısı ve devletler arasındaki bağımlılığın artması dikkate alındığında Genel Kurul kararlarının manevi bir ağırlık ve bağlayıcılığa sahip olduğu ve alınan kararların dünya kamuoyu önünde manevi bir müeyyide getirdiği kabul edilmektedir (Bozkurt,2003,s.53).

3.3. Uluslararası Sorunları Çözmede Ekonomik ve Sosyal Konseyin Rolü

Barış ve güvenlik konusunda kabul edilen yeni yaklaşım doğrultusunda Ekonomik ve Sosyal Konsey, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi ile daha fazla etkileşim içine girmiştir. 1998 yılında Ekonomik ve Sosyal Konseyin Haiti ile ilgili sorunlarda çözüm önerilerini almak için Güvenlik Konseyine davet edilmesinden beri bu etkileşim artarak devam etmektedir. Bu tarihten sonra oluşturulan "Ad Hoc" danışma guruplarının içinde yer alan Ekonomik ve Sosyal Konsey uluslararası sorun ve

çatışmaların önlenmesi konusunda daha aktif görevler almaya başlamıştır. Bu değişimin temel nedeni uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması için önleyici önlemler arasında sosyo-ekonomik sorunların öncelikli olarak ele alınmaya başlanması yatmaktadır.

3.4. Uluslararası Sorunları Çözmede Uluslararası Adalet Divanının Rolü

BM'in uluslararası sorunları çözme çabaları içinde Adalet Divanının vazgeçilmez bir önemi vardır. Adalet Divanı barış anlaşmaları ve sorunlara yönelik çözüm önerilerine evrensel hukuk bağlamında katkıda bulunur. 2000 yılının sonunda BM'in 60 üyesi Adalet Divanı kararlarının bağlayıcılığını kabul ettiklerini açıklamışlardır. BM Anlaşmasının 94'ncü maddesine göre uyuşmazlık konusunda Adalet Divanına başvuran taraflardan biri diğer tarafın yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda Güvenlik Konseyine başvurabilmektedir. Bu durum Adalet Divanının uluslararası toplum nezdinde itibarını artırarak sorunların çözümünde aktif rol oynamasına neden olmaktadır.

3.5. Uluslararası Sorunları Çözmede BM Güvenlik Konseyinin Rolü

Güvenlik Konseyi II Dünya Savaşı sonrasında etkin bir kolektif güvenlik sistemine olan ihtiyaç nedeniyle, büyük güçler ve diğer devletler arasında ki uzlaşmanın bağdaştırılması sonucu ortaya çıkmıştır (Mengiler,2005,89).

BM' anlaşmasının 24'ncü maddesine göre uluslararası barışın ve güvenliğin sağlanması ve korunması konusunda birinci derecede sorumlu olan organ, Güvenlik Konseyidir.

Ulusların egemen eşitliği üzerine kurulan BM'de beş daimi üyenin veto yetkisi bu temel ilkenin istisnasını oluşturmaktadır. Diğer üyelerin böyle bir ayrıcalığı baştan kabul ederek anlaşmaya taraf olmalarının nedeni, uluslararası barışın ancak söz konusu bu beş üyenin uzlaşma içinde hareket etmeleri ve bir birlerini dengelemeleri ile mümkün olacağını düşünmelerinden kaynaklanan realist bir varsayımın sonucu olabilir.

Uluslararası barış ve güvenlik konusunda yüklenen bu önemli sorumluluğa rağmen veto hakkı yüzünden Soğuk Savaş yılları boyunca adeta etkisizleşen Güvenlik Konseyi, 1990 yıllarından itibaren eriyen buzlarla birlikte etkinliğini her geçen yıl artırmıştır.(Sarooshi,1999). (Çizelge 2)

Çizelge 2: 1946-2008 Tarihleri Arasında BM'de Veto Hakkı Kullanan Ülkeler

Tarih	Çin	Fransa	İngiltere	ABD	SSCB/ Rusya	Toplam
1946-1955	1	2	0	80	83	166
1955-1965	0	2	3	0	26	31
1966-1975	2	2	10	12	7	33
1976-1985	0	9	11	34	6	60
1986-1995	0	3	8	24	2	37
1996	0	0	0	0	0	0
1997	1	0	0	2	0	3
1998	0	0	0	0	0	0
1999	1	0	0	0	0	1
2000	0	0	0	0	0	0
2001	0	0	0	2	0	2
2002	0	0	0	2	0	2
2003	0	0	0	2	0	2
2004	0	0	0	2	1	3
2005	0	0	0	0	0	0
2006	0	0	0	2	0	2
2007	0	0	0	0	1	1
2008	0	0	0	0	1	1
TOPLAM	5	18	32	162	127	344

Kaynak: (Global Policy,2008 b.)

BM'in kurucu anlaşmasına göre Güvenlik Konseyi iki tür yetki ile donatılmıştır (Bozkurt,2003,s.30), (Çalış ve Kan,2006,s.54):

a. Barışı bozmaya yönelik tehditleri ya da saldırganlığı belirlemek ve çözüm üretmek için tavsiyelerde bulunmak

b. Bu bağlamda gerektiğinde kuvvet kullanımını da içeren bağlayıcı kararlar almak.

Güvenlik konseyi uluslararası barışın tehdit altında olduğunu düşündüğünde sahip olduğu yetkileri kullanırken diğer BM organları ya da üye devletlerin talep ve iddialarıyla bağlı değildir. Ayrıca Güvenlik Konseyinin aldığı kararların BM amaç ve ilkelerine uygunluğunu denetleyecek bir makamda yoktur (Bozkurt,2003,31). Ve yine anlaşmanın 25'nci maddesine göre de Güvenlik Konseyin kararları üye devletler için bağlayıcıdır. Bu nedenle Güvenlik Konseyi tarafından alınan ve Genel Kurul tarafından onaylanan kararların uygulanması için Güvenlik Konseyi askeri güç kullanabilir. Fakat uygulamada Irak'ın işgaline gelinceye kadar Güvenlik Konseyinin bu konularda genellikle risk almaktan çekindiği gözlenmektedir. Bu nedenle Güvenlik konseyi'nin geride düzinelerce çözüm önerileri bırakmış olmasına karşın bunlardan çoğunun hayata geçmediği görülebilir.

Ayrıca Güvenlik Konseyinin kurucu beş üyesinin özellikle ABD'nin etkisi altında kaldığı Güvenlik Konseyine yöneltilen eleştiriler arasındadır¹.

Yapılan genel değerlendirmeler, Güvenlik Kurulunun aldığı kararların uygulanabilirliğinin üyelerinin tutumlarına bağlı olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca 1991'de ki "Çöl Fırtınası Harekâtı" ve ABD'nin Somali'ye müdahalesinde olduğu gibi BM'in güç kullanımının Pentagon ofislerinde şekillendirildiği ve İsrail gibi kimilerin Güvenlik Konseyi kararlarına ilgisiz kalabildiği yine getirilen eleştiriler arasındadır (Deen,2003).

Yine başka bir eleştiri olarak BM anlaşmasının 26'ncı maddesinde uluslararası barışın sağlanması için silahlanmanın kontrol altına alınması ve ekonomik kaynakların olabildiğince az bir kısmının silahlanmaya ayrılması öngörülürken Güvenlik Konseyinin beş daimi üyesinin dünyada silah satışları en yüksek olan ülkeler olması da önemli bir çelişkidir.

BM anlaşmasının 41 ve 42'nci maddelerine göre Güvenlik Konseyinin uluslararası sorunları çözmeye uyguladığı yöntemler; diplomatik yaptırımlar, ekonomik yaptırımlar ve askeri yaptırımlardan oluşmaktadır.

a. Diplomatik yaptırımlar: Bir zorlama aracı olarak diplomatik yaptırımlar uluslararası hukuka aykırı davranan devleti bu davranışından vaz geçirmeye yöneliktir.

Diplomasi uluslararası ilişkilerde bir dış politika aracı olduğundan (Olçay,2006,s.210) taraflara uzlaşma için çağrı yapmaktan, diplomatik ilişkilerin askıya alınması veya teşkilattan çıkarmaya kadar bir çok yöntem uygulanabilmektedir. Fakat daha önce Franco hükümetine ve ırkçı uygulamaları nedeniyle Güney Afrika aleyhine aldığı diplomatik müeyyide uygulaması kararı yeterince etkili olmadığı için ekonomik yaptırımlara daha sık başvurulmaktadır. Özellikle uluslararası alanda karşılıklı bağımlılığın arttığı günümüzde diplomatik yaptırımlar fazla taraftar da bulmamaktadır.

b. Ekonomik Yaptırımlar: Diplomatik yaptırımların çoğu kez manevi etkiden öteye gidememesi ekonomik yaptırımlara daha sık başvurulmasını gerektirmiştir. Ekonomik yaptırımların en önemlisi sorun çıkarıcı devlet ya da devletlere ekonomik ambargo uygulamasıdır.

BM ambargoları genellikle bir ülkede yaşananlar insanlık suçu boyutuna ulaştığında son çare olarak uygulanmaktadır. Bunun nedeni ekonomik, siyasi ve stratejik çıkarlar nedeniyle üye devletlerarasında mutabakat sağlanamamasıdır. Buna bağlı olarak BM Ekonomik ambargoları üye ülkelerden özellikle güçlü devletlerden yeteri kadar destek görmediği için sistemli olarak delinmektedir (AI,2006)

c. Askeri Yaptırımlar: Askeri yaptırımlar; silah ambargosu ve askeri müdahaleyi içerir. BM anlaşmasının 42'nci maddesi uluslararası sorunların çözümünde ekonomik ve sosyal yaptırımların sonuç vermemesi durumunda kara, hava ve deniz kuvvetleri aracılığıyla askeri güç kullanımına izin vermektedir. Bu hükümler aynı zamanda bir askeri gücün var olmasını ve bu gücün kullanımında zorunlu olan sevk ve idareyi gerektirmektedir. Anlaşmanın 43'ncü maddesi gereği her üye bu konuda ihtiyaç duyulan gücü konseyin kullanımına sunmak zorundadır.

¹ Irak'ın ABD tarafından işgali öncesi ABD Başkanı Mayport Deniz Üssünde yaptığı konuşmada "Bu kez, BM Güvenlik Konseyinin Saddam Hüseyin'in yapması gerektiği konularda onu zorlayarak sorumluluklarının gereğini yerine getireceği konusunda ümitliyim" demekte ve "tüm söylenenler yerine getirilerek BM'in etkisiz bir organ olarak tarihin derinliklerine itilmesini önleyecektir." diyerek BM daimi üyelerini etki altında bırakmak istediğine işaret edilmektedir (Deen,2003).

Yine anlaşmanın 47'nci maddesine göre de bu ortak kuvvetin sevk ve idare edilmesi için bir Askeri Kurmay Komitesi kurulması gerekmektedir. Askeri Kurmay Komitesi sürekli üyelerin kurmay başkanlarından ya da onların temsilcilerinden oluşur. Komite gerektirdiğinde başka bir üyeyi işbirliği için çağırabilir. Bu komite BM emrine verilen tüm kuvvetlerin stratejik açıdan yönetilmesinden sorumludur. Aslında 42'nci madde ortak bir kuvvet oluşturulabilmesini Güvenlik Konseyi ile kuvvet verecek devletlerarasında antlaşma yapılmasını ve bu antlaşmaların üye devletlerin anayasaları gereğince onaylanmalarını gerektirmektedir. Fakat belirtilen antlaşmalar çoğunlukla gerçekleştirilemediği için Güvenlik Konseyinin bu güne kadar uyguladığı askeri önlemlerin hiç birisini 42'nci maddeye dayandırmak mümkün olmamıştır.

BM'in kuruluşundan bu güne birçok kez değişik isimlerle BM emrinde milli güçler uluslararası harekâta katılmışlardır. Fakat bu kuvvetlerin oluşumu ve müdahale biçimi her olayda farklı gerçekleşmiştir. Bunlardan Kore Savaşı ve Irak-Kuveyt Savaşı gibi kimileri gerçek bir yaptırım içerirken, kimileride Kıbrıs müdahalesinde olduğu gibi- mevcut durumu korumayı amaçlamaktadır (Bozkurt,2003,s.39).

BM tarafından yapılan askeri harekâtlar barış operasyonları olarak nitelendirilmektedir. Bu operasyonlar nitelik olarak; Önleyici Diplomasi (Preventive Diplomacy), Barışı İnşa (Peacebuilding), Barışı Sağlama (Peacemaking) ve Barışı Koruma (Peacekeeping) harekâtlarıdır (Atwood ve Taner, 2007,s.2), (Morris,2000).

Silah ambargoları ise BM'in tartışmalı yaptırımlarından bir diğeridir. Silah ambargolarının üye devletlerin isteksiz davranmaları edenyle etkisiz kaldığı ve bazen farklı sonuçlar doğurduğu getirilen eleştiriler arasındadır. Örnek olarak, BM Güvenlik Konseyinin Etiyopya ve Eritre'ye uyguladığı silah ambargosunun etkisiz kaldığını çünkü bu durumun savaşları finanse etmek için kadın ticaretini artırdığı ya da bu ülkelerin İran, Kuzey Kore, Libya gibi ülkelere yönelmeye başladığı veya local olarak bu silahları üretmeye yöneldikleri konusunda eleştiriler getirilmiştir (Barkley,2000)

Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü raporlarına göre 1990 ve 2001 arasında tüm dünyada 57 büyük çaplı silahlı çatışma gerçekleşmiştir ve bunlardan sadece 8'ine karşı BM silah ambargosu yaptırımı uygulanmıştır (SIPRI,2001).

Bu gibi ambargolar genellikle geç gerçekleşmektedir ve çatışmaları önlemekte etkisiz kalmaktadır. Yaptırım komitesi silah ambargosu uygulaması gereken BM üye ülkelerini gözlemlemekte yetersiz kaldığı için yasadışı silah kaçakçılığı ve ticareti de önlenememektedir. Ayrıca yaptırımları takip etmekle sorumlu olan yaptırım komitesi bu görevini genellikle BM Araştırma Ekiplerinin raporlarına göre gerçekleştirmekte bu ekipler ise teknik yetersizlikler ve zaman sorunuyla boğuşmaktadır.

Geçen on yılda Angola'da silahlı isyancılara (1992-2002), Etiyopya ve Eritre (2000-2001), Irak (1990-2003), Libya (1992-2003) ve eski Yugoslavya'ya (1991-1996 ve 1998-2001 yılları arasında) silah ambargosu uygulanmasına rağmen silah temininin önüne geçilememiştir. Hatta ambargolar silah teminini sadece güçlendirdikleri için silahların daha pahalıya satılmasına neden olmaktadır (Mazower,2006,s.553).

Yapılan bazı araştırmalarda ise yasadışı yollardan sağlanan silahların çıkış noktalarının Belçika, Almanya, Çin, Mısır Romanya, Rusya, Sırbistan, Ukrayna gibi ambargo uygulamakla yükümlü ülkelerde yer alan şirketler olduğu saptanmıştır.²

4. Sonuç

Uluslararası alanda devletlerin çıkarlarının birbirini kesmesi nedeniyle küresel barış bir türlü sağlanamamaktadır. Buna karşın yaygın bir savaşın neden olacağı büyük kayıplar uluslararası sistemi oluşturan devletleri çözüm arayışına itmiştir. Küresel bir örgüt çatısı altında toplanma girişimleri Birinci Dünya Savaşı yıllarından daha öncesine dayanmakla birlikte bu konudaki ilk önemli girişim Milletler Cemiyetiyle (MC) yapılmış, İkinci Dünya Savaşından sonra ise Birleşmiş Milletler (BM) kurulmuştur. Her şeyden önce bir Amerikan projesi olan BM, İkinci Dünya Savaşının galiplerinin veto hakları nedeniyle adaletli olmayan bir işleyişe sahiptir. 1946 yılından 2008 yılına kadar güçlü devletler veto haklarını 344 defa kullanmışlardır. Özellikle Soğuk Savaş yıllarında vetoya sık sık başvurulması bu örgütü işlemez hale getirmiştir. Soğuk Savaş sonrası vetoya başvurular önemli oranda azalmasına

² Örnek olarak Bir Sırp firması olan Temex 2002 ortalarında Liberya'ya 210 ton silah transfer etmiştir. BM Raporlarına göre 1 Haziran ile 31 Ağustos 2002 tarihleri arasında: 5milyon kutu mühimmat, 5160 suikast, tüfeği, makineli tüfek ve tabanca, 4500 el bombası, 6500 mayın, 350 füze fırlatıcı ve Liberya'daki herkesi öldürmeye yetecek kadar mermi transfer edildiği saptanmıştır (AI,2006).

rağmen örgütün işleyişine bakıldığında BM'in uluslararası sorunları aktif bir biçimde çözebileceği üye devletlerin tutumlarına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte BM kurulduğu günden bu güne kadar hemen hemen dünya gündeminde yer alan bütün sorunlara ilgi göstermiştir.

BM her şeyden önce İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi temel belgelerin ortaya konulması ve yaygınlaştırılması ve uygulanması konusunda önemli çalışmalara imza atmıştır. Ayrıca BM sağlık, eğitim, temel hak ve özgürlükler, ticaret ve kalkınma, çevre sorunları, kadın ve çocuk hakları gibi konularda çok önemli çalışmalara imza atmış ve önemli organizasyonların kurulmasına öncülük etmiştir.

Fakat öte yandan kendi kendisiyle çelişir bir şekilde Filistin-İsrail sorunu, Afganistan ve Irak örneklerinde olduğu gibi haklının değil de güçlünün yanında yer alması BM'e önemli oranda itibar kaybettirmiştir. Yaşanan tecrübeler BM gibi tarihin en büyük küresel organizasyonunun işlerliğinin öncelikle Güvenlik Konseyinin daimi üyelerinin tutumlarına ve diğer üye devletlerin yaklaşımlarına bağlı olduğunu göstermektedir.

Böyle bir organizasyonun uluslararası sorunlarda daha aktif ve adilane rol oynayabilmesi için Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin ayrıcalıklarının Genel Kurul tarafından dengelenebilir bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

Sonuçta genel bir değerlendirme olarak Birleşmiş Milletler (BM) örgütü, eğitim, sağlık, çevre sorunları vb. sosyal konularda son derece başarılı, ekonomik konularda kısmen başarılı, askeri çatışmaları önlemede ise başarısız Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin tutumuna bağlı olan küresel bir örgüttür.

KAYNAKÇA

- AI (Amnesty International) (2006). **Media Briefing**, <http://www.amnestyusa.org/document.php?lang =e&id=ENGIOR400072006> (Erişim tarihi:02.11.2008).
- ANNAN, Kofi (2006). "Kofi Annan's Final Speech", **One Minute World News**, BBC News, (Dec. 11,2006), <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6170089.stm> (Erişim Tarihi: 02.10.2008).
- ATWOOD, David ve Fred Taner (2007). "The UN Peacebuilding Commission and International Geneva", **Disarmament Forum**, <http://www.unidir.org/pdf/articles/pdf-art2629.pdf> (Erişim Tarihi: 09.11.2008).
- ARI, Tayyar (2004). **Uluslararası İlişkiler Teorileri**, İstanbul: Alfa Yayınları.
- ARMAOĞLU, Fahir (2005). **20'nci Yüzyıl Siyasi Tarihi**, İstanbul: Alkım Yayınevi.
- BAL, İdris (2006). **Değişen Dünya'da Uluslararası İlişkiler**, Ankara: Lalezar Kitapevi.
- BAHARÇIÇEK, Abdulkadir (1998). "Devletlerin Güvenlik Çıkarlarının Sağlanmasında İki Farklı Yaklaşım ve Türkiye Örneği", **Yeni Türkiye**, S 23-24, ss.1554-1563.
- BARCKLEY, Daniel (2000). "U.N Embargo's Costs", **The New York Times**, Sunday, Novamber2, 2008, <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F01EFD81E3AF930A15756C0A9669C8B63> (Erişim Tarihi:25.10.2008).
- BOZKURT, Enver (2003). **Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı**, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- ÇALIŞ, Şaban H. ve Kürşat Kan (2006). **Uluslararası Örgütler ve Türkiye**, Konya: Çizgi Kitapevi
- DAVUTOĞLU, Ahmet (2002). **Stratejik Derinlik**, İstanbul: Küre Yayınları.
- DEEN, Thalif (2003). "Security Council's Dilemma on Enforcement" <http://www.globalpolicy.org/> (Erişim Tarihi: 25.09.2008).
- ERTUĞRUL, Ü. Elçin (2007). "Eski Yugoslavya İçin Uluslararası Ceza Mahkemesi", http://www.akader.info/KHUKA/2007_eylul/6.pdf (Erişim Tarihi:25.09.2008).
- GLOBAL POLICY (2008a). "Peace Keeping", <http://www.globalpolicy.org/security/peacepg/index.htm> (Erişim Tarihi:27.09.2008).
- GLOBAL POLICY (2008b). "Peace Keeping", <http://www.globalpolicy.org/security/veto/articles.htm>, (Erişim Tarihi:27.09.2008).
- HARD, Lidell (2002). **II. Dünya Savaşı Tarihi**, (çev.Kerim Bağrıaçık), İstanbul Yapı Kredi Yayınları.
- HARDT, Michael ve NEGRI, Antonio (2008). **İmparatorluk**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- HAYASHI, Yoshiro (2000). "What The World Expects of its United Nations in the New Century", **UN Cronicle**, 37, 3, Academic Research Library.
- HOBBSAWM, Eric (2005). **Sermaye Çağı**, Ankara: Dost Yayınevi.
- İNCE, Hilal O. (2004). "Carl Schmitt'in Siyaset Anlayışının 11 Eylül Sonrası ABD Güvenlik Politikasına Yansımaları Üzerine Düşünceler", *Türkiye Günlüğü*, S 79, ss.80-98.

- LANGLOIS, Georges; BOİSMENU, L.; LEFEBVRE, L.; REGİMBALD, P. (2003). **20'nci Yüzyıl Tarihi**,Çev. Ömer Turan), İstanbul: Nehir Yayınları.
- MAZOWER, Mark (2006). "An International Civilization? Empire, Internationalism and Crisis of the Mid-Twentieth Century", **The Royal Institute of International Affair**, 82-3, <http://www.chathamhouse.org.uk/publications/ia/archive/view/-/id/2103/> pp.553-566, (Erişim Tarihi: 02.10.2008).
- MENGİLER, Özgür (2005). **BM Çerçevesinde Uluslararası Uyuşmazlıkların Barışçı Çözümü**, Ankara: Platin Yayınları.
- MGBOJI, Ikechi, (2006). "The Civilised Self and The Barbaric Other: Imperial Delusions of Order and The Challenges of Human Security", **Third World Quarterly**, Vol.27, No:5, Taylor and Francis Group, pp.855-869.
- MORRIS, Catherine (2000). "What is Peacebuilding?" <http://www.peacemakers.ca/publications/peacebuildingdefinition.html>, (Erişim Tarihi:17.10.2008).
- OLCAY, H Bülent ve Tarık Olcay (2006). "Dış Politika Araçları", **Değişen Dünyada Uluslararası İlişkiler**, (Ed. İdris Bal), Ankara: Lalezar Kitapevi, ss:209-223.
- ÖZGÖKER, Uğur (2006). **Uluslararası Siyasi, Askeri ve Ekonomik Örgütler**, İstanbul: Der Yayınları.
- POMPER, Miles A. (2007). "Keeping WMD From Terrorists: An Interview With 1540 Committee Chairman Ambassador Peter Burian", **Arms Control Association**, http://www.armscontrol.org/act/2007_11/Burian, (Erişim Tarihi:19.07.2008).
- PAINE, Ellen (1997). "What is in a name? Proposal for Change in Membership Terminology For the Security Council" **Global Policy Forum**, www.globalpolicy.org, (Erişim Tarihi:26.09.2008).
- SAFTY, Adel (1999). **Leadership and Global Governance**, Cyprus: Eastren Mediterranean University Press.
- SAROOSHI, Dan (1999). "Security Council", **Global Policy Forum**, www.globalpolicy.org (Erişim Tarihi:26.09.2008).
- SÖNMEZOĞLU, Faruk (2005). **Uluslararası İlişkilere Giriş**, İstanbul: DER Yayınları.
- SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) (2001). **SIPRI Year Book 2001:Armament, Disarmament and International Security**, http://books.sipri.org/product_info?c_product_id=9, (Erişim Tarihi: 17.08.2008).
- UN (1992). **Basic Fact About The United Nations**, New York: UN Pub.
- UN (2008). "Security Council Functions and Power", http://www.un.org/Docs/sc/unsc_functions.html, (Erişim Tarihi:18.08.2008).